СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 143. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 22-го червня 1938. No. 143. Jersey City, N. J., Wednesday June 22, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237; — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СТАВЛЯТЬ ПІД СУД 18 ШПИГУНІВ

ЗАКИДАЮТЬ СЛУЖБУ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.

НЮ ЙОРК. — Спеціяльна велика лава присяжних суддів федерального суду розкрила висліди своїх розслідів над діяльністю німецьких шпигунів у Злучених Державах та приняла обвинувачення проти 18 осіб.

Присяжні видали три документи. В обвинуваченні закидають шпигунській організації низку вчинків, що мали на цілі роздобути від Злучених Держав для вжитку Німеччини нові оборонні пляни краю. В другому документі закидають групі шпигунів крадіж плянів будови поспішних воєнних літаків. У третьому закидають трьом чоловікам і одній жінці викрадення тайного кодексу для пересилки депеш.

По виданні цих документів лави присяжних суддів не розвязано; вона веде досліди ще далі.

Загально звертають увагу не стільки на факт шпигунства, як на те, що обвинувачення виразно подає імення держави, що розвела в Америці шпигунську сіть.

ПРЕЗИДЕНТ ВЕТУЄ УХВАЛИ ПРО ПЕНСІЇ.

ПОКІПСІ (Ню Йорк). — Президент Рузвелт працює тепер у своїм літнім домі в Гайд Парку, розглядаючи велике число ухвал конґресу, що перейшли в останніх хвилинах сесії.

За один день президент підписав 36 таких законів, а заветував сім, між ними дві ухвали про збільшення пенсій для ветеранів великої й еспанської війни. Він заявився проти цих двох ухвал на тій основі, що приняття їх дало би почин до дальших заходів збільшування ветеранських пенсій.

ОБЧИСЛЯЮТЬ ЖЕРТВИ ЗАЛІЗНИЧОЇ КАТАСТРОФИ.

МАЙЛС СИТІ (Монтана). — Докладні розсліди числа жертв залізничої катастрофи на ріці Монтані показують, що в катастрофі згинуло 29 осіб. Двадцять з тих осіб уже розпізнано. В румовищах розбитого поїзду ще знаходяться 12 недобутих тіл. Тіло одної особи знайдено 9 миль понижче місця катастрофи.

КРІВАВА БІЙКА КОЛО ФАБРИКИ.

НЮ ЙОРК. — Між страйкарами й страйколомами фабрики „Ігл Пенсил Ко." на 14-тій вулиці в Ню Йорку прийшло в понеділок до завзятої бійки. Страйкарі не хотіли пустити до фабрики „троків" зо страйколомами й обкидали їх гнилими яйцями, камінням і патиками. Дві особи поліцічено поважно. В бійку вмішалися 40 поліцаїв. Поліція арештувала 11 осіб.

КАМПАНІЯ ПРОТИ СУХІТ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — Рада директорів Краєвого Сухітничого Союзу виробила плян 6-літньої федеральної й стейтової кампанії проти сухіт. Плян має на цілі зовсім опанувати недугу. Повний кошт кампанії виносить 269 міліонів долярів.

ПРИЗНАННЯ ДЛЯ ЖІНКИ ЗА БОРОТЬБУ ПРОТИ СУХІТ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — Краєвий Сухітничий Союз надав цього року свою медалю за найбільші заслуги на полі боротьби проти сухіт д-рові Флоренції Барбарі Сейберт з Пенсилвенійського Інституту, котра займалася розслідами сухітничих бактерій 13 літ і поробила важні відкриття для боротьби з цією недугою.

ПОСТУП ПРАЦІ КОЛО СВІТОВОЇ ВИСТАВИ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Виставова Корпорація почала вже називати вулиці на Світовій Площі. Рішила поназивати вулиці йменнями найстаршої частини міста Ню Йорку, в котрій вулиці не називаються числами, але йменами осіб, за ріжними публичними установами, тощо.

НЕБУВАЛА ДЕМОНСТРАЦІЯ МАЙНЕРІВ.

МАГАНОЙ СИТІ (Па.). — Майнери з Мореї, Ню Бостону й Маганой Ситі зібралися тут у понеділок масово на рейках залізниці Рединг й задержали непереїжджаючий особовий поїзд. Провідники демонстрації заявили, що демонстрація протестує проти того, що залізниця почала розбирати шини на одній віднозі залізниці, що вела до вуглевої копальні Келі Рон. Цим розбиранням залізниця дала до пізнання, що вона вже не думає добувати вугля з цеї копальні. По 15 хвилинах демонстранти пустили поїзд у дальшу дорогу.

ПРОЦЕС ПРОТИ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЮНІЇ.

ЛОНДОН (Кентокі). — На процесі проти вуглевих підприємств, обвинуваченых за безправне здержування організації майнерів, покінчено переслухуванням доказових свідків прокураторії й почато переслухувати відводових свідків оборони.

ВЕСІЛЛЯ В РОДИНІ РУЗВЕЛТА.

Головні учасники весілля наймолодшого сина президента Рузвелта. На образку зліва направо: Пані Кларк, удова, мати молодої; молода; молодий; президент і його дружина.

МОСКВА ЗАПЕРЕЧУЄ.

Українська старокраєва преса подає, що советське радіо з Москви заперечило, начеби большевики вбили бл. п. полк. Коновальця. До цього „Новий Час" додає таке: „Цим запереченням, розуміється, ніхто не вірить".

РОБІТНИЧИЙ ЗАКОН ДАСТЬ НЕБАГАТО КОРИСТИ.

Знавці робітничих умовин у краю кажуть, що новий закон про години праці й мінімальну заплату принесе користь лише 200,000 робітників. Користь буде лежати передовсім у цьому, що їм скоротиться робучий тиждень.

ДАЛЬШІ СЛІДСТВА ЗА ШПИГУНСВО.

Спеціяльну велику лаву присяжних суддів при федеральнім суді в Ню Йорку скликано наново на засідання в понеділок, щоб вести далі слідство в справі чужинецьких шпигунів у Злучених Дежавах.

КУРКА ЗАОПІКУВАЛАСЯ ПОРОСЯТАМИ.

На фармі Лоренса Боде, на березі Медвежого Озера коло Ґренд Ґрері на Піс Ривері (Канада), є двоє поросят, якими заопікувалася курка-квочка.

Недавно опоросилась льоха згаданого фармера. Мала вона 14 поросят. Двоє з них небаром здохло, а для двох поросят треба було знайти місце. Фармер примістив їх у жолобі і почав годувати їх молоком з фляшки. У тім самім жолобі сиділа теж квочка. Хотячи погрітись, поросятка запхались під квочку, яка, хоч спочатку здивована, цілком тому не противилась. Тепер поросята вже бігають і квичать, коли не дістануть призначеної порції молока з фляшщинки. Курка придивляється цікаво коли, їх годують фляшкою, а коли вони наїдяться, дає їм спеціяльний голосовий знак і вони ховаються під неї, одно під праве, а труге під ліве крило, які курка широко розпростирає.

НОВЕ ВЕСІЛЛЯ В РОДИНІ РУЗВЕЛТА.

В Наганті, Масачусетс, відбувся шлюб Джана А. Рузвелта, наймолодшого сина президента Злучених Держав, з панною Анною Кларк. На шлюбі були чотири покоління Рузвелтів.

РУМУНСЬКИМ ГІМНАЗИСТАМ ЗАБОРОНИЛИ ГРАТИ В КОПАНОГО МЯЧА.

Румунське міністерство освіти заборонило учням середніх шкіл брати участь у мячевих грах та ходити на мячеві змагання. Міністерство мотивує заборону тим, що учні замісць учитись, увесь час тільки грають у мяч або думають про мяч. Чи ця заборона спонукає учнів більше вчитись — можна сумніватись.

ВИВАТУВАНА ТЕЛЯТИНОЮ.

Від довшого часу функціонарі перелетної контрольної комісії ветеринарійного уряду у Львові підозрівали різничку Марію Ляховецку, що має свій прилавок на Галицькому Майдані, що займається продажем мяса з покутного вирізу. Аж недавно два функціонарі звернули увагу, що згадана різничка, хоч з природи досить суха, вийшла з дому незвичайно товста. У хвилині, коли вона сідала на візок, що мав відвезти її до базару на Галицькому Майдані, оба контрольори приступили до неї й попросили до брами, де перевели в приявi постерункового особисту ревізію. Виявилося, що Ляховецка була дослівно виватувана телятиною, що походила з покутнього вирізу. Мясо сконфіскували, а проти різнички повели слідство.

СТРАТИВ ДЖЕРЕЛО УДЕРЖАННЯ І ПОВІСИВСЯ.

В Брустурах, повіт Косів, склалася така подія. Семен Тимофійчук, син Івана, 31-літній батько 4 дітей, з жури, що Петро Пантелюк, син Лукина, немилосерно загарбав млин, одиноке джерело його удержання, повісивсь у млині.

НОВЕ ВИДАННЯ „ЕНЕЇДИ".

Харківське Державне Видавництво видало „Енеїду" Котляревського у великому альбомному форматі з однотонними і барвними ілюстраціями М. Г. Дерегуса. Оправа книги зроблена з оригінальних плахт. Видано 3,000 примірників. Видання має характер люксусового.

ЖІНКИ В ЖИТТІ НАПОЛЕОНА.

Грізний бог війни, що забирався завоювати цілий світ, Наполеон, був у приватному житті не менш пристрасний, як на полі бою. Жінки грали в буйному житті цісаря велику ролю, але лиш три з них — як виявляється з листів — кохав справді: Жозефіну, Марію-Люїзу та ґрафиню Валевску. Найпристрасніше кохав мабуть таки Жозефіну. „Твій образ і вчорашній вечір вирвали спокій з мого серця. Вмираю, щоб бути ближче Тебе... Не люблю Тебе взагалі. Навпаки, ненавиджу Тебе. Ти ніколи не пишеш мені... Прагну якнайшвидше схопити Тебе в свої рамена, зацілувати Тебе цілунками гарячими, як рівник". Так і тому подібно звучать його листи до цієї жінки, що зуміла запанувати над його серцем. „Я кохаю її до шалу — і тільки її" — оповідає в листах своїм приятелям.

Але й така пристрасна любов має свій кінець. Потім прийшла пані Валевска і Наполеон міг не тільки визволитися зпідо впливу Жозефіни, але йдо деякої міри пімститися на ній за свої колишні страждання закоханого.

МЕДВЕДИЦЯ МАЄ ПЯТЕРНЯТА.

Робітники в. Кенорі, Онт., що працювали при закладанні електричних дротів до повітряного порту Мармач, мали нагоду бачити медведицю, що вела з собою пятеро медведят. Медведиця перейшла попри працюючих робітників зо своїми медведятами, не звертаючи на людей найменшої уваги.

НЕ ЧИСТКА, А ТАКИ РОЗГРОМ КОМПАРТІЇ В УКРАЇНІ

МОСКВА. — Урядова „Правда" не подає повних імен високо поставлених осіб, що їх тепер усувають з урядових становищ у Україні, але з того, що пишеться, видно, що Совети переводять загальну чистку дуже жорстоко й основно. Це пізнати і по тім, що щойно скінчилися вибори до Політбюра України, куди ввійшли цілком нові особи. Не ввійшли навіть такі старі й визначні большевики як Григорій Петровський і Станислав Косьор.

Новий захід Москви.

Нову чистку в Україні переводить Михайло Бурмистенко, висланий для цеї цілі з Москви. Йому наказано прочистити тих усіх, що переводили давні чистки. А, як відомо, за останні 5 років викинено з комуністичної партії в Україні 27,500 партійців, а вся партія має там усього 120,000 членів. Москва закидує попереднім чистильникам, що вони жорстоко переводили чистку на те, щоб викликати серед населення негодування супроти Москви і комунізму, як також придбати серед покривджених симпатиків для боротьби з советським режимом.

Новий склад політбюра.

Новими членами політбюра стали тепер такі особи: Микита Хрущев, предсідник; Михайло Бурмистенко, заступник; Семен Тимошенко, Олександер Успенський, Олександер Щербаков і Дамян Коротченков, члени. Їх черговим завданням, як пише „Правда", буде те, щоби піднести цілком здеморалізовану комуністичну партію в Україні.

„ВИКУРЮЮТЬ" ВОРОГІВ ІЗ СОВЕТСЬКОЇ АРМІЇ.

МОСКВА. — Американська пресова агенція подає за часописом „Червона Звізда", що вже ведеться генеральна „політична" чистка серед советської армії. Часопис згадує за самогубство маршала Гамарніка зперед року, а тепер подає, що вже нема в армії і його „вихованців", бо ген. Фельдман уже розстрілений, а що сталося з ген. Булином, покищо не відомо, але одно певне, що він „зліквідований". Теперішню чистку переводить політичний комісар Лев Мехліс. Заповідають, що будуть виметені ті всі, що досі не перевели „большевизації" армії. В армії ще багато ворогів і вони „ще не викурені", як казав один з бесідників на нарадах партійних робітників народнього комісаріяту оборони.

ДАЛІ ВЕДЕТЬСЯ СЛІДСТВО.

РОТЕРДАМ (Голяндія). — Голяндська преса далі пише про вбивство полк. Евгена Коновальця і подає щораз більше подробиць. Поліція вже знає, що вбивник мав спільників та що він телефонував перед самою зустріччю з полк. Коновальцем до Берліну. Далі, коли поліція подала часописам фотографічні знимки з Валюха, зголосився до неї корабельний робітник з пристані Зандам і заявив, що бачив по замаху в човні чоловіка, що був цілком подібний до того, якого фотоґрафію відбито в часописах, який підпливав до советського корабля „Куйбишев". А продавець тютюну зізнав, що той самий чоловік, що плив човном, купував у нього цигаретки і був дуже подібний до того Валюха, якого фотографію помістили газети. Зізнавав на поліції ще один моряк і подав, що він бачив на советськім кораблі „Куйбишев" чоловіка, що був подібний до Валюха.

ІНТЕРВЮ З ФАНТАЗУЮЧИМ ПОЛЬСЬКИМ „ЗНАВЦЕМ".

ЛЬВІВ. — „Новий Час" (ч. 122) подає дещо з розмови, яку мав виленський часопис „Слово" з Г. Сухеником-Сухецким, що був довгий час „знавцем" українських справ у польськім міністерстві внутрішних справ. З того інтервю видно, що той „знавець" визначеться у своїй „спеціяльности" дуже слабо. Він подав між іншим, що стрічався з полк. Коновальцем два рази поза межами Польщі, але змісту розмов покищо не може подати до загального відома. Полк. Коновальця схарактеризував він так: „То був тип з великим спритом та організаційним хистом. З великими амбіціями, не далекозорий політик, але на будні ввійде". А коли його запитались, хто на його думку, буде наслідником Коновальця, то відповів так: „На це питання відповісти доволі важко. Побіч Коновальця були одиниці такого закрою, як Грибівський-Урбан, Ярослав Барановський (той, що зімлів у Ротердамі), Роман Сушко й багато інших з меншим значінням. Я знав одного, але він уже не жиє. Літа, визниця й іміґрація роблять своє. Найправдоподібніше наслідника не буде треба, бо загальною консеквенцією, не тільки смерть Коновальця мусить бути упадок організації того типу, яким була О.У.Н.".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЖИРАЮТЬ САМІ СЕБЕ

Коли вже такий американський кореспондент, як Гаролд Дені, пише з Москви, покликуючись між іншим і на советські урядові ґазети, що вже є і далі буде велика й гостра „чистка" в Україні, то, очевидно, йде тут про щось особливе. І на те хочемо звернути увагу.

Самі „чистки" не є нічим особливим для українців. Вони не є ніякою особливою карою. Бо Совети український нарід не „чистили", але таки вимордовували міліонами голодом, виселенням на канальні чи які там примусові роботи і т. п. „Чистки" відносяться в першу чергу до тих, що були чи є при урядовім жолобі. А тепер головно до партійців, до членів комуністичної партії в Україні. А, як відомо, у тій партії число справжніх українців було завжди дуже мале. А в останніх роках партію таки здорово вичистили з українського елементу. І тому є в ній повно москалів, жидів і ще там кого, а українців дуже мало. Є в ній такі, яких руками Москва переводила попередні чистки, за яких намовою перепроваджувано попередні розстріли, арешти, заслання тих давніх партійців, що виявили себе згідно з доносами теперішніх партійців, замало льояльними до Сталіна й Москви. А ось тепер карає Москва отих, що доносили на тих, яких уже вона розстрілила чи інакше покарала.

Нова чистка йде вже під командою справжнього москвина — Хрущева. Досі так бувало, що чистки і боротьбу з українськими націоналістичними елементами переводили назагал такі особи, що походили з України, що в ній родились і виховались. Та видно, що й ті москалі, поляки чи жиди, що виросли в Україні й почували себе москалями, хоч стояли за Москву і в її інтересі працювали, таки не годні догодити червоній Москві. Видно, що й вони попадають у конфлікт, хоч з душі й переконання бажалиб жити з нею у найбільшій згоді. З того виходить, що Москва веде таку безоглядну і нерозумну політику супроти України, що й ті посіпаки, що є її найвірнішими слугами, а звязані сяк так з Україною, не годні нищити України у таких розмірах, як цього вимагає Москва. Видно, що навіть при їх найбільших зусиллях їм не можливо в Україні виконати те, що їм наказує Москва. І ось тут є та причина, що провалюються одні за одними наставники Москви в Україні. Саме тому провалився навіть такий Постишев, що добився за свою службу Москві почесної назви „Сталіна України".

Остання чистка вказує наглядно, що Москва не може дати собі ради з Україною. Вона таки не може її опанувати. Вона не може здушити українського націоналістичного духа, що змагає до відірвання України і створення з неї самостійної української держави. У тій розпуці душить вона тепер і своїх найвірніших служак за те, що досі не впоралися з Україною. А вони не впорались, бо не могли!

НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ

Ні для кого не є тайною відношення польської громадянської думки до повстання незалежної, хочби лише наддніпрянської, України. Націонал-демократія є проти такої України, проти всякої. Але інша польська преса, наприклад соціялістична і так зв. санаційна (з табору пілсудчиків), безнастанно пише, що вона булаб рада, колиб над Дніпром повстала незалежна українська держава. Очевидно, що ці запевнення нещирі. Очевидно, що, вимовляючи „самостійна наддніпрянська Україна", ця преса зовсім не думає про дійсну самостійність, лише про „федерацію", яка теж є замаскованою інкорпорацією. Але бодай на словах ця преса вважала за потрібне голосити гасло самостійної України, протиставляючи його в зовнішній політиці гаслу єдиної неподільної Росії. Аж нагло це наставлення і санаційної преси радикально змінилося.

Останні події, розгін німецької експанзії, порушення меншинних питань в Европі і т. п., перелякали цю пресу не на жарт. А при цім переляку вистарчила дрібниця, щоб остаточно вивести цю пресу з рівноваги і щоб вилізло шило з мішка...

Висунуло УНДО своє гасло автономії, і ось це гасло поділало, мов та чергова хустка на бика, на санаційну пресу. Серед ундівських кругів (які ще бачать у санаційній пресі приятелів) уважають трійцю — Бохеньского („Політика"), Бончковского („Бюлетин Польсько - українські" і „Мисль Польська") і ґр. Лося (що між іншим є співробітником назарухівської **Нової Зорі**) — за великих приятелів нашого народу. Всі вони бодай цілий час борються з націонал-демократією (Дмовскі і тов.) і доказують, що повинна існувати над Дніпром незалежна (в. їх сенсі) Україна. І ось ця ідилія дістала нагло в лоб. Виведений з рівноваги цілий редакційний „зеспул" „Політики" в окремій статті гостро накинувся на українців за висунення гасла автономії. Мало того: заявив, що це гасло можливо булоб лянсувати аж тоді, колиб Велика Україна... „сфедерувалася" з Польщею. А поки того нема (і мабуть ніколи не буде — сумно заявляє ґазета), то гасло автономії Галичини це просто „провокація", на яку польська сторона повинна, на думку „Політики", відповісти **тіснішим союзом з Румунією і Чехією, щоб спільними силами приборкати українців.** Спеціяльно радить часопис натиснути на чеську республіку, щоби при плянованій її політичній реорґанізації закарпатські українці не дістали ніякої автономії, або щоб, найліпше, вони дісталися наново під панування мадярів.

Але і це ще не все! Правда, ґазета виразно того не говорить, але за цими милими порадами і побажаннями проглядає що інше: проглядає цілковита зміна фронту санаційної преси в її зовнішній українській політиці. Бо коли пропонується простягти Чехії і Румунії руку, щоб спільними силами тримати українців, то чомуб не простягнути руки і четвертому контраґентові, Москві, щоб тримати ту Україну в шорах?

І цей зворот направду наступає в громадянській думці Польщі. Гасло „самостійної" України вона висунула вже дешифровану в укр. пресі як маску для прилучення України до Польщі. Отже ніхто на те гасло не лакомиться. З другого боку, українське питання і на заході не дасться усунути як питання міжнародне. Ось та ситуація, яка наумила санаційну пресу, покищо лише „Політику", відступити від засади „проти Росії за „самостійну" Україну" і повернутися до іншого клича, що був досі в монопольнім посіданні націонал-демократії: порозумітися з Чехією, з Румунією і з Росією **проти українців.**

Ось ті перспективи, які відкриває нам проурядова польська преса. Ось той шлях, на який вступає її політична думка. „Політика" і її стаття — це „перша ластівка" нового сезону... Ми вдячні їй. Скінчиться баламутство і бодай знатимуть, як стоїть справа, ті з нас, що все ще даються ловити на ріжні польські вудки.

МАРКСИЗМ, ЛЄНІНІЗМ, СТАЛІНІЗМ

Спір про шляхи революції в Росії йде віддавна. Хоч монархія Романових, як здавалося, стояла непохитно, мов скала серед морських хвиль, то допитливіші люди бачили слабі місця царської влади. Це було невдоволення селянських мас з панування шляхти. Французький письменник Де Местр, що був у Росії на початку 19. віку, писав, що серед російської людности може зявитися новий „Пуґачов з університетською освітою", який переверне царську владу (Пуґачев — це був провідник селянського повстання проти цариці Катерини II. р. 1773—74). Чим далійшов час, тим частіше вибухали селянські повстання в Росії і тим більше людей із шляхти та з міщанства прилучалося до цих революційних рухів. 1825 р. вибухло повстання так званих декабристів, на чолі з визначними старшинами царської армії. За царя Миколи I. (1825—55) не було майже року, щоб не сталися селянські розрухи, і проти селян царський уряд мусів посилати військо з гарматами. Ці кріваві події навели царя Олександра II. (1856—1881) на думку, що „треба дати народові волю згори, щоб він не взяв її власними руками знизу". 1861 р. скасовано в Росії панщину. Але селянство не дістало стільки землі, скільки було треба. За землю селяни мусіли добре заплатити панам. І після скасування панщини селян залишено під „опікою" панів. Наслідком того невдоволення в селянських масах царської держави не зникло. Революційні настрої серед інтеліґенції зростали під впливом нових ідей, занесених з культурних країн західньої Европи. А в західній Европі зростав соціялістичний рух. Соціялісти вважали, що робітники мусять зробити революцію, взяти владу в свої руки і зробити капіталістичні підприємства (фабрики, копальні і т. д.) маєтком суспільства. Був спір про те, як ту суспільну (соціяльну) революцію зробити. Французький соціяліст Блянкі писав і доказував, що для успіху соціялістичної революції треба лише доброї, хоч і невеликої, революційної орґанізації та відваги. Коли буде така орґанізація, то, думав Блянкі, соціялізм можна негайно завести в кожній країні. Ці самі думки проповідував в Европі російський революціонер Бакунін. Бакунін писав, що також царська Росія готова до соціялістичної революції, бо там, хоч не було промислового робітництва, зате є міліони селян, які „з природи" мають нахил до соціялізму. Проти цих думок найгостріше виступили німецькі соціялісти Маркс та Енґельс. Маркс доказував, що соціялізм може перемогти лише на основі розвиненого капіталістичного господарства: адже тільки при високім розвитку капіталізму виростає численна й орґанізована кляса промислових робітників, які можуть змінити капіталізм на соціялізм. Маркс доводив, що в Росії революціонери повинні в першу чергу боротися за політичну свободу, за повалення царської влади, бо лише після цього може зорґанізуватися робітнича кляса. Проти так званих „народників", які казали ще 60 літ тому, що селянство в царській Росії готове до соціялізму, дуже завзято боровся й Мих. Драгоманів. Критика Маркса і Драгоманова привела велику частину російської революційної інтеліґенції до того, що дійсно треба наперед зорґанізувати робітників у політичні партії та в професійні союзи, а вже тоді буде видно, що робити далі.

1898 року була утворена російська соціял - демократична партія, яка прилучилася до думки Маркса, що Росія не дозріла до соціялізму. До цієї партії належав також молодий правник - адвокат Улянов-Ленін. Він противився поглядам соціялістів-народників, які казали, що можна завести соціялізм у Росії при допомозі селянства. Ленін хотів, щоб соціял - демократична партія спиралася на пролетаріяті. Але він бачив, що також російське робітництво мало культурне і неорґанізоване. Поки цей пролетаріят доросте до соціялізму, — скільки часу пройде? А так кортить зробити соціялістичну революцію! Тому Ленін почав творити замість широкої політичної партії вузьку орґанізацію „професійних революціонірів". Ще 1903 року Ленін дійшов до думки, що орґанізація професійних революціонерів мусить готуватися до того, щоб захопити владу в Росії в свої руки. Писав він про „владу робітників і селян", але думав лише про диктатуру своєї невеликої ґрупи „професійних революціонерів". Сам Ленін не вірив у можність успіху соціялістичної революції в некультурній Росії. Але він думав, що російська революція буде початком соціялістичної революції в країнах західньої Европи. Німецькі, французькі й інші робітники мали би потім навчати росіян, як треба творити соціялізм.

Ці мрії Леніна розминулися з правдою. В Европі соціялістична революція не настала, хоч як силкувався уряд Леніна після 1917 року ту революцію „викликати". Але це не злякало Леніна. Він писав, що його партія може й надалі панувати в Росії. Коли царською Росією правило 100 тисяч шляхотських родин, то чомуб не могли правити цією державою 400 тисяч робівницьких родин? — писав свого часу Ленін. А проте в глибині душі Ленін усе не мав спокою і аж до самої смерти вірив, що та вимріяна „світова революція" прийде і врятує також Росію. Він тільки думав, що світова революція запізнилася; а щоб спокійно дочекатися цього свята, завів від 1921 року „нову господарську політику", дав вільність селянству господарити на землі і малому капіталові в містах. Великі підприємства — фабрики, копальні, закордонну торговлю Ленін залишив у руках советської держави. Цю систему господарства Ленін правильно називав державним капіталізмом.

За „нової господарської політики" виявилося, що селяни і міщани забагатіли і не давали себе „доїти" комуністичним диктаторам. Цей спротив здавався для большевицької влади такий небезпечний, що наступники Леніна виробили плян — коштом селянства збудувати індустрію в Росії. „Знищити глитаїв (заможних селян), як клясу!" — це було нове гасло Сталіна. Яка мета? Сталін пішов далі за Леніна. Ленін не вірив у можність соціялізму в Росії. Але Сталін вирішив, що можна „будувати соціялізм" і в убогій, некультурній советській державі. Сказав — і зробив. Селян позганяв у колективні господарства, почав коштом голодних людей будувати величезні фабрики і т. д. Це Сталін назвав „соціялімом в одній країні". Сталін називає себе учеником Маркса. Але його діяльність і Ленінова наука, як ми бачили, дуже далеко стоять від думок Маркса. Зате „ленінізм і сталінізм" має коріння в с а м і й Р о с і ї, в ідеях „народників" (Бакуніна, Ткачова, Нечаєва), які казали, що Росія готова до соціялізму саме тому, що вона некультурна. Це іншими словами повторює Сталін, коли каже, що Росія „дожене і пережене" Европу й Америку...

Звісно, зтакої політики виходить, що замісць держави робітників і селян виросла деспотія невеликої ґрупи владолюбців. Не соціялім, а панщина. Не свобода, а тиранія.

І. П.

Рецепта.

— Пане Пиякевич, я заборонив вам пити пиво, а ви знову заточуєтеся.

— Так, пане докторе, але ви доручили мені теж багато руху.

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина перша

7)

— Щож я тому пораджу? — здвигнув той на ходу плечами.

— Як же не порадите? Ви чейже командуєте цими вояками. Коли не порадите ви, то хтож порадить? — запитав один з товаришів старости.

Поручник розвів руками.

— Теперішньому воякові ніхто не є авторитетом. Хоч нібито я і командую ними, та найменшої відповідальности за їх учинки на себе не беру. Наказів моїх вони не виконують; ось мушу сам навіть коні випрягати. Радьте собі самі. Я тільки радий був би, колиб хтось їх добре провчив! — говорив, уже доходячи до возів.

— Порадити то ми можемо! — здержано вимовив другий селянин. — Але миб хотіли поладнати по доброму.

— То чогож ви хочете? — почав уже іритуватися поручник.

— Хочемо, щоб ваші вояки звернули все покрадене, інакше...

— Почувши останні слова, вояки обурено стали викрикувати:

— Що?... Ви смієте називати салдатів злодіями?... Ах, ви, чортові мазниці! Ми знати нічого не знаємо!... Наклепи на нас наводите... Кого зловлено при крадіжі? — говоріть! — А в голосах звучала погроза і певність безкарности. Швидко стали злазити з возів і з затисненими кулаками обступали селян і поручника. Гармидер зміцнів.

Але староста не стратив відваги, опинившися в колі розлюченої салдатні. Спокійно, але твердо, заявив зібраному натовпові:

— Ось що, вояки. При крадіжі, правда, вас нікого не зловлено, але коли не було вас у селі, то не було і крадіжів. Цеї ночи обкрадено вісім родин. Хто це зробив по вашому?

— А ми звідки знаємо? — загуділи з натовпу. — Треба було стерегти!...

— Я бачу по вас, що це ваша робота. Або ви добровільно віддасьте все забране, або ми переведемо трус по ваших возах. Попереджую, що з села ви не виїдете. Нам уже не перший раз приймати вояків і ми приготовані...

Натовп заворушився, мов стривожені шершені.

— Ох, так!? Ти нам погрожуєш?... Товариші! Взяти його в лабети! Диктує нам тут хахол замурзаний! Давайте його сюди! Покажем йому, як салдата ображати! — викрикували з натовпу, напираючи на передніх. Простягали вже руки, щоб схопити селян. Ті відскочили.

— Ви попереджені, що з села не виїдете! Даю вам десять хвилин подумати! — голосно крикнув староста, відходячи.

У відповідь полетіли насмішки, масні російські лайки та проклони. Поручник мовчки примостився на свойому возі і скомандував рушати. Присів до нього і вчорашній хорунжий. Цвяхання батогів, скрип коліс і обоз рушив. Усетаки, застрашені погрозою старости, дехто з вояків добував зпід річей кріс. Інші насміхалися над їхнім боягузтвом.

— Ти що, вінтовку добуваєш? Ворони стрілятимеш по дорозі?... Чи може цього хахла настрашився? Не бійся! Вони нас не посміють зачепити! Побояться!

І кріси знову запихано під річи на відпочинок. З хат ніхто не показувавсь і обоз довгою гадюкою безпечно витягнувся вулицею. На передніх возах затягнули якусь сороміцьку пісню, вже на виїзді з села.

Та в цей мент зза хат, зза хлівів, з городів на москалів посипалися стріли.

Москалі швидко позіскакували з возів. Кожний хопив кріса в обороні від укритого ворога, та стріляти не було в кого. Пустивши по кілька стрілів у вікна хат, вояки посхоплювалися знову на вози, викрикуючи гнати коней що сили. Візники і без принуки не дармували. Піднялася страшна замішанина. Задні вози наїздили на передні, старалися як можна скоріше вирватися з села з його небезпечними мешканцями; чіпляли осями, збивалися по три і по чотири в ряд. Поміж возами з галасом і проклонами звивалися вояки, коні плуталися в посторонках, немилосердно цвяхані перестрашеними візниками ставали дуба і падали. А ззаду підганяли стріли. Кому з передніх удалося вискочити з села, той гнав наслі́по по дорозі, поки не перевертався з возом у свіжо викопаному через дорогу рівчаку.

По передніх десь з укриття голосно затакав скоростріл, ще більше страхаючи і так вже наполоханих москалів. Тоді, зіставивши коні і вози на призволяще, падали і, рачкуючи, перебігали назад до села. Ранених ні людей ні коней не було; очевидно, селяни стріляли лиш на пострах. Стріли устали. Вояки збилися вкупу під захист возів. Зчинилася сварка між ними самими.

— Радив вам не чіпати чужого добра — вмішався у суперечку поручник. — Не хотіли слухати і маєте! Не скрізь можна кривдити селян безкарно!

— То щож робити? — безрадно питалися похнюплені москалі.

— Зараз віддати все забране! — наказав поручник.

Вояки миттю кинулися до возів і позносили цілу купу накраденого добра.

— А тепер — нетерплячим заперечення голосом розпоряджувався далі поручник — вислати одного з повідомленням, що звертаєте все забране.

— Ого! — загуділи з гурта. — Щоб хахли вибили! Ідіть самі, пане поручнику. Ви вже якось полагодите...

— Ех, ви... боягузи! — наче каменем кинув поручник згірдливе слово. — Хібаж я був вашим спільником?! Та... добре! Я піду!

Зібрався вже відходити, та в цей мент із сусіднього подвіря почувся чийсь насмішливий голос:

— Ну, що?... Піддаєтеся?

— Звертаємо все забране! — закричали москалі.

— Цього мало... Нам звернете, а в інших селах знов будете грабувати. Мусите здати зброю і ввесь обоз з кіньми! З річей кожний візьме стільки, скільки може нести в мішку.

— Бач, чого забагли? А не діждете! — зірвалось обурення.

— Ми спалимо село! — вирвався хорунжий.

— Попробуйте! — відповів той же насмішливий голос.

— Ребята! Підпалюй хати! — знов закричав хорунжий.

— Дурні! Що робите? — застановив їх поручник. — Чи хочете, щоб ні один з вас не вийшов звідси живим?

Вояки стали розбігатися було до хат, деякі черкали сірники, щоб кинути у соломяні стріхи, та не так слова поручника, як поновні стріли з усіх сторін охолодили їх.

— Піддавайтеся! — неслося зза хат. — Бо з місця всеодно не рушитеся. Ви оточені з усіх боків.

Ще коротка нарада москалів, спроби виговорити собі хоч частину зброї, і вони рішили піддатися.

Через годину поручник ґратулював Бабенкові і старості за вміло переведене протиставлення селян.

— Гарно все обдумали, панове, ґратулюю! — говорив він, стискаючи обом руки. — Ось так треба боротися проти розбещеної салдатні! Та, на жаль, ваше село перше здобулося на спротив. Завжди так обстоюйте свої права. Бачу, що у вас гарні і відважні люди! Хотів би я мати таких вояків під своєю командою!

— То зіставайтеся в нас, пане поручнику! — прохав староста.

— Ні, до дому мушу дістатися. Півтора року рідні не бачив. Може ще колись і стрінемося в житті... Бувайте здорові. Та кожному, хто вас зачіпить, так протиставтеся! — радив на прощання.

(Далі буде).

З ДНЯ

„ЧИСТКА" В „НОВІМ РОЗДІЛІ".

Американські ґазети зі всіх сторін доносять, що в сенаторських виборах, які відбуваються цього року, уряд старається вплинути на вибір таких сенаторів, які є на сто відсотків за політику „нового розділу". В тому відношенні уряд є безоглядний і поборює навіть таких демократичних кандидатів, які в багатьох справах погоджувались і погоджуються з урядом. Правда, не все урядові вдається таку „чистку" перевести, та всетаки уряд бодай пробує своє осягнути.

Слідкуючи за тою політикою, уряд впливав на вибори у Флориді, Орегоні, Айові, Кентокі й інших стейтах.

ЧОМУ?

Виринає питання, чому уряд став нагло такий нетерпимий і нетолерантний та завзято поборює таких сенаторів, що лиш у дечому не погоджуються з урядом, а назагал його навіть піддержують. Цеж противиться американському демократичному духові, а навіть фільософічній науці політиків „нового розділу", які часто накликають до терпимости чужих гадок, чужих переконань.

Політики „нового розділу" стали такими нетерпимими і нетолерантними тому, що такими вони мусять бути. Це дух часу, така пора тепер настала і „нетерпимими" в політиці мусять ставати навіть ті, що в своїм серці може й ненавидять диктатури, нетерпимости, нетерпимості.

КОЛИ МОЖНА БУТИ ТЕРПИМИМ?

Терпимість у житті має свої межі. Ті межі є також у політиці. Бо що таке „політична плятформа", „політична програма"? Це ніщо інше, тільки якийсь плян, за яким дана політична партія, чи якийсь політичний рух, старається перебудовувати, реформувати, провадити суспільне оґанізоване життя.

Цей політичний плян можна вповні порівняти до пляну будови якогось будинку. Як довго інжініри ще не мають виробленого пляну, вони можуть сперечатися, дискутувати, висказувати свої думки. Вони можуть бути вповні „толерантні" і терпимі, навіть у добродушний спосіб можуть собі признавати взаємну рацію. А голова тих інжинірів, наскільки бон його мали на тих нарадах, міг би навіть компромісово закінчити наради такою промовою:

„Панове, я вислухав уважно всі ваші думки і прийшов до переконання, що фактично ви всі по части маєте рацію. Кожний з вас вніс щось корисне до дискусії, піддав розумні гадки, а також виявив лихі сторони в плянах інших осіб. Та всетаки я прошу вас не гарячитися. Будьте терпимі до поглядів інших осіб, бо, як я сказав, всі особи по части мають рацію".

КОЛИ ТЕРПИМІСТЬ КІНЧИТЬСЯ?

Як довго ті інжініри тільки радять, то така терпимість вповні зрозуміла, можлива, а навіть потрібна. Але ті наради мусять остаточно закінчитися якимсь вислідом. Бож не можна, щоб інжініри тільки балакали собі про пляни будови, а тих плянів не виробляли.

Ось тут „терпимість" і „відмінність гадки" кінчаться. Один інжінір мусить поступитись у своїх поглядах іншому, щоб зробити один-одинокий плян будови. Бо колиб кожний інжінір хотів далі заховати свою власну думку, свій власний індивідуальний погляд, то він не поступивсяб іншому інжінірові, а зачав би виробляти свій власний плян будови. А що вийшлоб, якби всі вони зійшлися зо своїми плянами на площу будови і хотіли кожний за своїм пляном будувати дім? Один хотів би затягати підмурівки сто стіп довгі, а другий — сто двацять. Третій хотів би будувати подовгастий дім, а четвертий — квадратовий. Чи вийшлоб з такої „будови" і з такої „терпимости" щонебудь корисне?

ТЕ САМЕ З ПОЛІТИКОЮ.

Точнісінько те саме діється з політичними плянами. Коли політичні пляни ще в стадії дискусії і говорять про них так собі, щоб захопити виборців, чи просто щоб молоти язиками, то „терпимість", „вирозумілість", „пошанування чужої думки" є вповні можливі. Але коли якийсь плян уже в будові, то таки тяжко погодитися з поглядом іншого політика, що має іншу думку про цю справу. Інша думка в цьому останньому випадку є нічим іншим, тільки спиненням роботи.

Не йде тут про те, чи політика „нового розділу" є вповні правильна, чи ні. Навпаки, можна замітити, що вона має чимало промахів. Не треба навіть обурюватися на тих політиків, які стоять в опозиції до тої політики. Та, з другого боку, нема що лютитися на президента Рузвельта, коли він хоче дібрати таких людей, що вповні йому послушні. Бо лиш при помочі таких людей він може перевести свої пляни в життя. Чи хоче він цього, чи ні, він мусить забути про „терпимість" і мусить переводити „чистку" з тих елементів, що стоять йому на перешкоді його політики.

Те саме діється і з іншими суспільними устроями, включаючи і большевицький. Ріжниця тільки в формі переведення „чистки". Американський уряд апелює до сумління виборців, стаючись їх річевими арґументами переконати про потребу зміни. А Сталін переконує тим, що тихцем своїх противників вистрілює, а потім робить над ними суд і доказує їх „вину".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БЕЛВИЛ, Н. ДЖ.

Загальна жалоба.

Смерть полк. Евгена Коновальця наповнила кожного чесного і розумного українця жалем. Нема ні одного чесного українця, який не склонив би голови перед цею новою жертвою, що лягла за нашу державницьку ідею. А саме цю ідею впродовж пятнадцятьох літ заступав полк. Е. Коновалець, будучи пострахом для всіх займанців українських земель.

Були серед нас виродки, які не хотіли оцінити праці того великого чоловіка, що його видав український нарід. Зате вороги самі доказали своїм жорстоким учинком, кого вони найбільше бояться. З незорганізованими масами дадуть собі раду всякі Сталіни, Смігли, Королі чи Бенеші. Але коли зорганізованим народом проводять розумні провідники, то такого народу бояться займанці. Тому вороги стараються в першій мірі обезголовити даний нарід.

Це стара історія. Ми, українці, не є перші, ні останні, що кладуть найцінніші жертви за волю свого народу. Наші голови похилились перед утратою голови Проводу ОУН. Наші серця заболіли, наші душі посумніли. Такі удари наш нарід переносить сотки літ. А проте наш нарід жиє далі і його не знищено. Неодин ворог розбився до нашого муру. Татари, турки — пропали. Ляхи раз утратили свою державу. Згинув один московський сатрап. Приде черга і на другого. Бо коли один щур гризе другого, то знак, що упадок їх царства недалекий.

Ми, українці стейту Ню Джерзі, стоїмо перед днем націоналістичного здвигу, котрий відбудеться 26 червня ц. р. в Сінгерс Парку, Спрінгфілд, Н. Дж. Наша програма того дня можливо буде відмінна від попередніх наших здвигів. Настав для нас час, що не гуляти нам треба, але показати нашим ворогам, що зо смертю полк. Коновальця ми не попадемо в зневіру, але стомо на дорозі, яку визначив він. Ми повинні постаратись про те, щоби були зібрані більші збірки на бойовий фонд.

Тому, що день 26 червня ще входить у час жалоби по бл. п. полк. Е. Коновальцеві, окружна управа стейту Ню Джерзі офіційно (головно у веселій частині цього здвигу) участи брати не буде і просить усіх членів ОДВУ стриматись від танців і інших веселих забав.

Всі члени повинні того дня взяти участь при продажі й обслузі публики і тим причинитися до збільшення фондів на бойову акцію.

За екзекутиву окружної управи ОДВУ стейту Ню Джерзі: **М. Припхан**, голова; **Т. Рудий**, секретар.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Діяльність наших організацій.

В останніх кількох місяцях активні організації в стейті Ню Джерзі проявляли з добрими успіхами свою діяльність. Українська національна стейтова організація мала в Елізабеті 22 травня свій бенкет, котрий приніс велику моральну користь. До обіду засіли поверх дві сотки гостей з ріжних місцевостей, а саме з Джерзі Сіти, Нюарку, Елізабету, Пасейку, Перт Амбою, Ню Йорку й інших. Голова стейтової організації, В. Букота, попросив п. Р. Слободяна на тостмайстра, який перевів цей бенкет в дуже гарному настрою. Промовляли на тім бенкеті ріжні визначні українські громадяни, а також чужі бесідники, серед них кілька адвокатів, місцевий суддя, заступник посадника. Зо своїх говорили: адвокат М. Пізнак з Ню Йорку, о. Шуховський з Перт Амбою, о. Дяків з Пасейку, головний предсідник У. Н. Союзу М. Мурашко, представники центральної управи ОДВУ з Ню Йорку й інші.

Другою з черги активною організацією, що проявляє громадську роботу, є Центральна Рада в Нюарку. Коли прийшла болюча вістка про смерть полк. Е. Коновальця, Рада на своїх зборах рішила влаштувати 12 червня ц. р. жалібну академію. Хоч не було багато часу до підготови, то всетаки зроблено все, щоб як слід повідомити про те нюарських українців. Колиж наступив час академії, пустився зливний дощ. А наша публика, що то на словах удає дуже відважну, налякалась дощу і на академію явилась у дуже малому числі. Цікаво знати, як би то наша публика поводилася, колиб мусіла наразити свою шкіру на ворожі кулі, а не лиш на краплі, дощу... Всежтаки серед приявних можна було подибати наших симоволичних духовних отців, членів ОДВУ, УЧХ. Одначе тяжко було здибати тих „крикунів", що то на словах усе уважаються великих патріотів.

Свято відбулось у повному порядку. Голова Центральної Ради, п. Ковальчук, відкрив свято короткою промовою і закликав присутніх повстанням з місць віддати в мовчанці пошану погиблому в трагічний спосіб вождеві українських націоналістів. Е. Ляхович виголосив щиру і зворушливу промову. П. Пасічник віддекламував вірш у честь полк. Е. Коновальця. Пастор Куман виголосив також промову в честь Великого Українця. Свято закінчено піснями „Ви жертвою" і „Ще не вмерла".

Тепер українська суспільність у стейті Ню Джерзі приготовляється до влаштування на 26 червня „третього українського націоналістичного здвигу", що відбудеться в парку Сінґера, в Спрінгфілд, Н. Дж. Можна сподіватися, що той здвиг випаде цілком успішно.

Т. Рудий.

БОСТОН, МАСС.

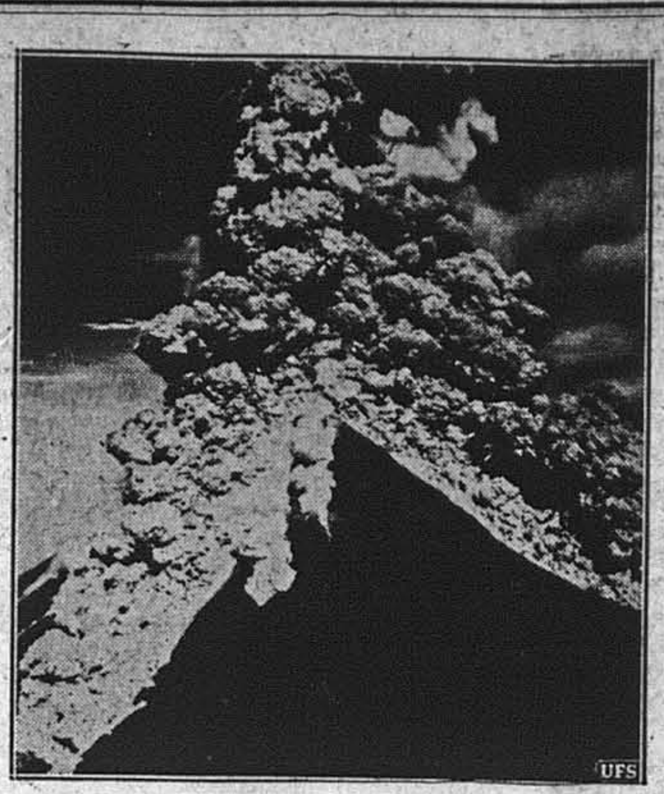
Помянули.

Бостонська українська громада глибоко відчула смерть полк. Е. Коновальця. Крім червоних усі висказують жаль. З полк. Коновальцем були ми у звязку ще від 1922 року, а то через підписаного. Як тільки ми одержали телеграму, що московська большевицька рука вбила провідника українського націоналістичного руху, скликано негайно наради, які відбулися 2. червня. На них обговорено ріжні пляни щодо скріплення націоналістичної роботи. І рішено мати панахиду. Відбулася вона 5. червня в укр. прав. церкві. Зготовлено могилу з березовим хрестом. І сплетено вінець із живих квітів з написом і тризубом. Виконав це молодий націоналіст М. Попович. Члениці ОДВУ прикрасили могилу дуже гарно, а до почесної сторожі стануть члени ОДВУ в козацьких строях. Далі стояли коло могили хоружні з прапорами. Перед панахидою промовив парох о. Л. Кушнір, згадуючи працю полк. Коновальця для визволення України. Підчас промови плакав о. Кушнір і плакали всі приявні. Опісля члени ОДВУ пішли по збірку.

Ми переконані, що в теперішню хвилю ця трагедія обєднає ввесь наш нарід у боротьбі проти ворогів. Обєднає певно всіх, а не будуть з нами хіба тільки московські наймити. Але саме дух полк. Коновальця взиває нас до пімсти, до того, щоб ми вже раз вичистили наші ряди з червоних аґентів. І ми того доконаємо!

Підчас панахиди зложили по $1: О. Войтків, П. Мороз, П. Боднар, Н. Галашин, М. Давискиба, П. Попович, М. Попович, І. Гримак, К. Гринюк, С. Ярош, А. Переходюк, Г. Костецький, о. Л. Кушнір, І. Берестецький; по 50 ц.: А. Оліяр, О. Школяр, М. Шидлівська, Френчко, А. Кушнір, М. Майданий, С. Козак, Е. Матеїк, Ева Мосіловська, О. Січкоріз, Р. Зварич, І. Купчик, С. Кучер, Д. Кузь, А. Бербелицька; Зіньковська 35 ц.; Д. Сілінський 40 ц. Разом $22.25; дрібними $11.69. Загальна сума $33.94. Вислано до централі ОДВУ на бойовий фонд.

М. Давискиба.

ВУЛЬКАН ПРИ ПРАЦІ.

Великі хмари диму й пари здіймаються з ляви, що вибухає з отвору вулькану Майон, коло 200 миль на південний схід від Манілі, на Филипинських островах. З вулькану добувається сильний гуркіт. Вулькан уважали вже довший час неактивним і його „діяльність" викликує сильне здивування.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

С. Г., Філядельфія, Па. — Про віче вже одержано інший допис і він відданий до друку. Певно, що ні дощ, ні спека не повинні доводити до того, щоби було аж так мало людей на вічу, як у Вас. І не треба кликати такої бесідниці, що не знає наших відносин і проповідує такі кличі, які для нас зовсім не відповідні.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. Звичайні місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 106, відбудуться в неділю, 26. червня, зараз по Сл. Божій, в год. 12., в ґали церковній, Оклей і Райс. Обовязком кожного члена бути на зборах, о маємо важні справи до полагодження. Пригадую Родичам, що їх діти перейшли з Молодечого Департаменту до стнаршого роду обезпечення і мали цілий рік опуст, що вже цього місяця мають платити розмет до У. Н. Союзу. Для 3 дітей уже маємо рахунок від У. Н. С. на місяць червень. Взиваю усіх членів нашого відділу 106, як хто має або знає якого українця або українку, або дітей, що ще не є членами У. Н. С., щоби привели їх з собою на цей мітінґ 26. червня, а ми дуже радо їх приймемо і впишемо в члени У. Н. Союзу. — Н. Гуль, предс.; В. Єдинак, кас. Г. Дацьків, секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЖИТТЯ НА ПОЛОНИНАХ

Полониною звуть височини в Карпатських горах, часом рівні, найчастіше горбаті, або хвилясті, свобідні від лісів і кущів, а порослі гарною, зеленою, наче рута, поживною травою, засіяною густо пахучим зіллям і ніжними цвітами. Полонини в Коломийщині дуже буйні, а для худоби поживні завдяки траві й зіллю. Тому бриндзя з подальших полонин, напр. із Жабйого, є товстіша і смачніша, як уся інша, тай не щипка, ні не квасна, як бриндзя від овець із долів.

Є полонини громадські, є і полонини поодиноких господарів. Вони відділені від себе воринням, себто тонкими ялицями, покладеними на паликах. Хто їде конем у гори верховиною, може собі вориння розібрати та попасти коня, де і скільки схоче, навіть і на сіножаті, коби лише відїжджаючи заложив назад вориння. Ніхто йому за це нічого злого не скаже. Такий закон виробився на Гуцульщині з конечности, бо в горах нема заїздів і ніхто паші у верховину завезти не може.

Полонини стоять пусткою більше ніж половину року. Сніг їх покриває білим покривалом, лиш один вітер по них гуляє, або голодний вовк завиє. Аж коли сніги стоплять-ся, тоді наново оживає полонина, заростає скоро буйною травою і пахучим зіллям; у лісах защебечуть птахи, а вівчар гонить маржину (худобу) у верховину. Тоді чути ріжні голоси: реве худоба, іржуть коні, мекають вівці, далеко по росі несеться голос вівчарської сопілки або протяжні звуки сумної, поважної трембіти. В стаях пораються вівчарики, відбирають від коров і від овець молоко, яке опісля варять у кітлах, „глегають" і виробляють гуслянку, вурду, жентицю та бриндзю або сир і масло. Маржина, молоко і його вироби це головне багатство верховинця - гуцула. Не має він орної землі, лише в селах коло хати в невеличких городах садить бараболю, трохи кукурудзи (яку зїсть, заки ще достигне) й городину, а подекуди на зрубах сіє овес і жито.

Серед полонини є стая, себто обійстя, обгороджене воринням. Замісць хати є тут колиба, себто дах із драниць (дощок) збитий і на землі уставлений. Серед колиби висять два або і три кітли, в яких варюється молоко. В колибі день і ніч ніколи не вигасає ватра (вогонь). Гуцул, кочуючи денебудь, зараз розкладає ватру. Вона йому так необхідна, як харч або вода. Довкола колиби, в нутрі, стоять звичайно деревляні лавки, посудини, найпотрібніше приладдя та трембіта, часто рушниця та пистолі. Гуцул найлюбіше сидить або лежить на землі коло ватри. Колиба переділена стіною, за якою під деревляним штучним замком ховають: бриндзю, вурду, масло, сир, гуслянку.

Вівчар-гуцул на полонині живе життям своєрідним, яке витворили обставини під впливом гірської природи. Нема тут жінок, отже не перут білля, не варять. Вівчар носить пів року одну сорочку, якої і не змінює, а сорочка виварена в смальці або вимочена в дігті, а чорна як саджа, змішана з попелом. Він усе літо на полонині не купаеться, рідко й миється. Не бачить ні куска хліба, а про мясо і не згадувати. Стравою його є кулеша, коли її має, а як і тієї нема, він живе жентицею, вурдою і гуслянкою. Та при тім усім він здоров, як горіх і дужий (сильний) хочби і з ведмедем поборотися, що часом і трапляється.

Побіч колиби є загорода з вориння, до якої зганяють маржину на ніч. Є тут собаки вівчарські; вони дають знати, коли яка біда загрозить маржині: ведмідь або злодій.

У стаї є господарем ватаг, себто найстарший слуга, якого вівчарі слухають наче самого пана або й більше. Вівчарі це слуги. Їх обовязком доглядати маржини, обороняти від ворога, доїти корови і вівці тричі на день, виварювати вурду, жентицю, робити будзи, бриндзю й інше.

Гуцул дуже любить гори і проводить більшу частину року на полонинах або на сплавах, або йде на доли на заробіток, або рубає й обробляє дерево. Він нерадо держиться хати, а до посилок начеб народився. Іти, хочби й цілу днину, не є для нього трудом, а радше прогулькою.

UFS

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ НІМЕЦЬКИХ ШПИГУНІВ.

Федеральний уряд задержав Сенту де Ванґер, власницю горівчаної крамниці в Мінеолі, на Лонґ Айленді, як важного свідка в процесі федерального уряду проти німецьких шпигунів.

ДОРУЧУВАВ ГРОШІ НЕБІЖЧИКОВІ.

У Львові судили листоноша Йохера за те, що присвоїв собі дві грошеві посилки, а на переказах підписав небіжчика. Річ у тому, що Йохер доручував гроші хворим, які перебувають в Заведені для невилікувальних у Львові при вул. Білінських 9. Доручував також і Ш. Базіньскому, який діставав з Суспільної Обезпечальні у Варшаві старечу ренту 20 зл. місячно. 19-го березня 1937 р. Базіньскі помер. Неповідомлена про його смерть Суспільна Обезпечальня передала йому в днях 3. і 29. квітня м. р. ренту по 20 зл. за квітень і травень м. р. Йохер мав доручити згадані гроші 5-го квітня й 2-го травня, але, користаючи з того, що Базіньскі помер, підробив на переказах його підписи, а гроші присвоїв собі. Суд засудив Йохера за дворазовий злочин з уст. 286 к. к. на 1 рік безоглядної вязниці з позбавленням прав впродовж 5 літ. Йохера покарали вже були раз за спроневірення 6-місячною вязницею з припиненням виконання кари.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

На поміч селу Жухів.

Деякі громадяни в Америці дістають з села Жухів листи в яких описують великі переслідування польської влади. В однім такім листі пишеться: „Вам відомо дуже добре з часописів, як наші сусіди з нами поступають і як нами „опікуються". От хочби взяти сусіднє село Дубно. Його насильно польонізують, розвязали „Луг", замкнули молочарню, не позволяють нашим людям у ніякий спосіб будувати Народній Дім, на котрий мають уже готові матеріяли, площу, цеглу, вапно, пляни. Натомісць поляки збудували на Халупках Дублянських костел, а в самій середині Дубна виставили захоронку. Польський священик зажадав від українського пароха в Дубні, щоб він згодився на те, щоб що другий тиждень в українській церкві відбувалась польська відправа. На те ні український парох ні парохіяни не хотіли згодитись. Тоді польський священик пошукав собі іншої зачіпки і зажадав через староство в Ланцуті, щоб український парох видав йому 40 метрик українських родин. Український парох знов відмовився, бо казав, що він не має ніяких польських родин. Тоді староство укарало його 20 зл. кари і приказало таки метрики видати.

„Те саме діється і в нашім селі Жухові. В нас був тепер такий випадок: Ми купили собі кусень поля на цвинтар, бо в Ожані старий цвинтар уже скінчивсь, а за новий кажуть платити гроші. Цвинтар із загородою і трупарнею мав коштувати коло тисячу злотих. Ми створили комітет, який удався по хатах за збірками. Зібрали 30 зл. Але деяким урядникам у селі не подобалося це. Вони донесли про збірку поліції і вона тих 30 зл. сконфіскувала, а дальшу збірку заборонила. Хотіли також поляки за всяку ціну збудувати в селі захоронку на площі, де була Хайовська. Але це не вдалося їм, бо ту площу купив один українець і там побудувався. На ньому мстились і валили йому хату, але він видержав, бо ми його підтримували. Тепер поляки хотіли купити коршму. А ми взяли й згодили на кооперативу, хоч не маємо грошей. Після цього поляки вже не мають місця на свої вибрики. Найдкішою сіллю в оці є їм наш Народній Дім. Вони видять, що не можуть собі порадити з нами, то давай нам перешкоджати з усіх сил у нашій праці при будові церкви".

Далі йдуть прохання до американських українців прийти з поміччю будові церкви, яку мешканці села Жухова задумали збудувати.

Подаємо, що в Філядельфії зорганізувався комітет помочі селу Жухів, коло Лежайська. Комітет звертається отсим до українського загалу в Америці з проханнями жертв. Досі зложили такі жертви:

На святі Злуки Земель у Філядельфії, що відбулося цього року, зібрано $4.19. Жертвували по $6: В. Совтис, В. Кушлак; В. Козел $5.70; по $5: І. Шеґда, О. Шеґда, Я. Шеґда, Ксеня Совтис, І. Кушлак; В. Вовчанський $2.50; по $2: Марія Кушлак, д-р Цегельський, Анастасія Чорнейко; по $1: В. Ухнят, А. Драбовський, Н. Пелех, І. Іванейко, М. Головатий, М. Сутовий, В. Федечко, Р. Катзеник, С. Ґалася, М. Білий, Н. Курко, І. Дубровицький, Ґренд Мілен, М. Кріль, Тетяна Воробель, М. Носевич, П. Семків, В. Ваврух, Т. Дубик, Н. Павлюх, А. Вишиваний, О. Мусій, П. Кобильник, Й. Михалюк, В. Ситкевич, М. Петрівський, Анастасія Гомель, Г. Дацко, Христина Совтис, П. Протчак, Ч. Явний, М. Лиховіт, О. Федірко, Марія Кривак, М. Гайдучка, І. Хрунь; по 50 ц.: Д. Каня, П. Зубик, Марія Дуолізі, І. Дуда, панна Кушлак, Юлія Козуб, Х. Дубчак, А. Пташинський, В. Кудлак, В. Настасяк, Параскевія Чопик, І. Котельмах, І. Семен, П. О. Шекти, В. Рій; Катерина Ріаор 30 ц.; по 25 ц.: Шманда, Черказ, Н. Січак, Р. Карбовник, А. Хербство, Н. Каліта, Г. Розембом, К. Яса, К. Староста, М. Сетаник. Крім того на забаві при українській церкві в Кліфтон Гайтс зібрано $2.60. А пані Сивуляк на зібранні Українсько-Американських Громадянок у Філядельфії зібрала $6.25. Зложили: А. Сивуляк $1; по 25 ц.; Ґоловата, Терпилюк, Котовська, Чопик; по 25 ц.: Свистун, Кісь, Пилипів, Рудакевич, А. Дубає, Е. Дубає, Сіткевич, Данилович, Фемія, Костик, Рій, Матеішин, Т. Рутецька.

За комітет: Василь Совтис, предс.; Ятох Шеґда, заст. предс.; Іван Шеґда, секр.; Олег Шеґда, касієр.

ПОХОРОННІ ЗАВЕДЕННЯ

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ. (23)

Ці дикуни любили страшенно тепло сонця, так, що з нього зробили собі свого божка. З другого боку, вони ненавиділи бурі, холод, дощ. Стулившись тепер у гурт, вони застрашено покивували головами. „Видно, наш бог нагнівався на нас і закрив своє обличчя хмарами", промовив один з них. „Можливо, що це кінець усім нам", докинув інший.

„Алеж бо хіба ми не здибали йому нової жрекині?" — запитав розпучливо перший дикун. „А вжеж", відповів другий. „Та це ще замало. Ми мусимо чимскорше побудувати святиню і принести нашому богові людську жертву. Тільки жертвою ми можемо назад здобути його ласку". Той другий то був найстарший чоловяга серед них і тепер був для них головою.

Його імя було Ґолм. Помовчавши хвилину, Ґолм заговорив: „Це є вашим завданням, менших жерців, постаратися про якусь людську жертву. Чейже не захочете, щоб я, найстарший, тим ніклувався. Коли не знайдете в короткім часі жертви, то котромусь із вас прийдеться її з себе зробити". З тими словами він поглянув на Улпа. Останньому зо страху стерпла шкіра.

Улп знав, що колиб забракло людської жертви, то він попаде перший на чергу. Бо старий Ґолм не любив його. Обороняючись перед пропозицією Ґолма, Улп заговорив: „Коли конче потрібно людської жертви, щоби привернути ласку нашого бога, то чому вибирати когось із нас? Чому не жертвувати ось ту білу дівчину?" З тими словами він вказав пальцем на золотоволосе дівча.